

SOPHIE BRAHE 450 år

Astrologisk Museum fejrer 450 året for Nordens første kvindelige astrolog, der desuden var en betydelig havearkitekt og slægtsforsker. På mange måder en bemærkelsesværdig person, der vandt sin bror Tychos dybe respekt, da hun stædigt lærte sig astrologi på egen hånd.

Af Claus Houlberg
Astrologisk Akademi

Astrologisk Museums informationsbrev er opkaldt efter Sophie Brahe. Hun benævnes ofte som Tychos kloge lillesøster, men hun var meget mere end det. Hun var i høj grad en selvstændig person med egne meningers mod. Hun har intet skriftligt efterladt sig om astrologi, men hendes liv er velbeskrevet, og vi kender herigennem en del til hendes forhold til dette særlige fag.

Hun nævnes undertiden som den første kvindelige astrolog i Europa. Dette er ikke korrekt, for det er den berømte kvindelige matematiker, Hypathia af Alexandria, der levede i oldtidens Romerrige og døde i 415 e.Kr. Efter hende har der været et par andre kandidater i Frankrig og Tyskland, men Sophie er uden tvivl den første kvindelige astrolog i Norden.

450 år i 2009?

Ejendommeligt nok kender vi ikke Sophie Brahes nøjagtige fødselsdata. Vi har kun Tychos ord om hendes alder. De op-

træder i en senere tilføjelse (tidligst fra 1588) til hans første værk *De Nova Stella*, hvor han praler lidt af sin kloge lillesøster og nævner, at hun blot 14 år gammel bistod ham i nogle observationer af en måneformørkelse i 1573, han havde forudsagt ville indtræffe. Hun havde stor interesse for videnskab og hjalp til, hvor hun kunne, noterer han. Ud fra denne kilde var Sophie altså født i 1559.

Spekulationer om hendes fødselsdag er mange. Ofte peges på den 24. august, men også andre datoer er nævnt. Tychos første biograf, Gassendi, omtaler en fødselsdato tre år tidligere, den 22. september 1556. Normalt tages Tychos ord dog for gode varer, men tvivl er der sået. Imidlertid er der en tredje kilde, man kan øse af.

To fødselsdage

I en meget omhyggelig undersøgelse har den astrologisk kyndige historiker, Ove von Spaeth, analyseret Tycho Brahes digt, *Urania Titani*, oversat af Peter Zeeberg. På baggrund af de astronomiske data heri fandt han til sin overraskelse, at alene de to nævnte datoer passede på de konstellationer og positioner, der kunne udledes heraf. Blot kunne han nu supplere med de dertil hørende tidspunkter for fødslen, som begge lå ved solopgang. De eneste mulige datasæt blev herudfra:

- a) 24.08.1559 kl. 5.20
- b) 22.09.1556 kl. 5.25

For at få kriterier til at vælge mellem de to datasæt, sammenholder von Spaeth dem med de kendte data for både broderen Tycho Brahe og sønnen Tage Thott samt de mere usikre data for kæresten Erik Lange. Ingen af dem gav brugbare resultater; dog med en lille favør til 1559.

Astrologisk kan man være enig med von Spaeth (og Tycho), idet datasættet fra

1559 giver et langt stærkere horoskop med en ubøjelig karakter og potentiale til et dramatisk kærlighedsforhold (T-kvadratet). På maleriet ligner hun desuden mere en Jomfru-Ascendant (den buede pande, den lille mund), end en Vægt-Ascendant.

Det vil dog kræve yderligere detailforskning at foretage et endeligt valg her, hvorfor begge horoskoper findes afbildet hosstående. En mindre unøjagtighed i Ove von Spaeths brug af zonetid forrykker ikke dette billede.

Ægteskab og havekunst

I året 1579 blev Sophie gift med den seksten år ældre Otte Thott [1543-1588] til Eriksholm (det nuværende Trollesholm), hvor hun medbragte en betydelig medgift. Hun levede nu en tid lang kun for tre opgaver. Dels opdragelsen af sit eneste barn, sønnen Tage Thott, født den 28. maj 1580. Han blev senere en berømt rigsråd og uhyre velhavende. Dels sine videnskabelige arbejder, hvor især alkymi og astrologi optog hende. Hun var desuden kyndig i lægekunst og udøvede den i praksis. Endelig var hendes passion havekunsten, hvor hun med sin plantekundskab skabte en pryd- og nyttehave, der blev berømt i sin samtid.

Astrologi

Efter anlæggelsen af den vidunderlige have ved borgen Eriksholm i Skåne, begyndte hun at studere astrologi, og bad sin broder Tycho om at lære hende mere, "men", fortæller Tycho om Sofie, "de astrologiske spekulationer opfordrede jeg hende alvorligt til at afholde sig fra, da hun ikke burde lægge sig efter emner, der er for abstrakte og komplicerede for den kvindelige begavelse. Men hun, der har et ubøjeligt sind, og ikke vil stå tilbage for

mænd, kastede sig endnu ivrigere efter studierne og lærte sig selv astrologiens grundtræk, dels ud fra latinske forfattere, som hun lod oversætte til dansk, dels ud fra tyske forfattere om emnet (for det sprog kunne hun)”.

Så forstod broderen, hvor seriøs hun var, og tog hende alvorlig med hensyn til oplæring. Sophie blev hurtigt i stand til at opstille og tyde horoskoper, og hun havde endda oprettet en Nativitetsbog, hvori hun indskrev observationer og tydninger af, hvad stjerner og planeter fortalte om venner og veninder.

Først da det gik op for broderen, hvor seriøst hun tog dette studium, og at hun på ingen måde ville falde igennem i forhold til andre kendere af faget, tog han hende alvorligt, og de kunne omsider tale om faget på lige fod.

Kærlighed og slægt

I efteråret 1584 på en af sine hyppige visitter til Hven mødte hun den smukke

jyske adelsmand Erik Lange (ca. 1550–1613) til Engelsholm. Sophie var mest til astrologi, mens Erik afgjort var til alky-mi, så de var begge en del af det videnskabelige miljø på Hven. De blev forelskede, men en forlovelse kunne først komme i stand i 1590, hvor hun var blevet enke ved sin mand Ottos død den 23. marts 1588.

Erik havde da formøblet sin formue på guldmageri og flakkede rundt i udlandet for at undgå sine kreditorer. Det er fra denne tid, at Tychos digt Urania Titani stammer, hvori han medfølede, men også humoristisk beskriver Sophies og Eriks forhold. Endnu tolv år måtte Sophie dog vente, før de kunne holde bryllup, hvilket skete i Eckernförde i Holsten den 21. marts 1602, året efter Tychos død. De nåede derefter at være sammen i mindst elleve år, idet Eriks død normalt sættes til 1613 i Prag, hvor et retspapir fortæller om en gæld, der søges inddrevet. Efter da har man ingen oplysninger om Erik Lange.

ASTROLOGISK MUSEUM 10 ÅR

Som enkefrue flyttede Sophie til Helsingør og helligede sig da udforskningen af seks danske adelslægters historie, som hun allerede havde arbejdet på i flere år inden. Hun udviklede en kildekritisk metode og renskrev i 1626 en stor slægtsbog på 900 sider og efterlod sig desuden en række kopibøger med historiske oplysninger. Hun boede i Helsingør i over 30 år, indtil hun 87 år gammel og aktiv til det sidste døde i 1643. Sophie Brahe er begravet i familien Thotts gravsted i Torrlösa kirke nær godset Eriksholm i Skåne.

Sophie og Tycho

Sophie og Tycho var henholdsvis yngste og ældste ud af børneflokkens på 10 søskende fra Knudstrup Slot – men de var knyttet til hinanden på en særlig måde. De var begge videnskabeligt begavede, og de dannede her en slags fælles front mod den øvrige families mere verdslige ambitioner.

Horoskopmæssigt vil man se flere markante sammenfald, der fortæller om dette nære søskendebånd af både følelses- og tankemæssig natur – men dette er stof til en helt anden artikel.

Kilder

- Tycho Brahes ‘Urania Titani’ – et digt om Sophie Brahe, af Peter Zeeberg. Renæssancestudier (7), Museum Tusulanum. København 1994
- On Tycho’s Island, Tycho Brahe and his assistants 1570-1601, af John Robert Christianson, Cambridge 2000
- Illustreret Dansk Litteraturhistorie (Anden udgave) ved P. Hansen. København 1902.
- Hvem er Sophie? af Gilbert Tjørnum. Sophie: 3/2003